

OPUSCULUM IV.

DE LIBERTATE DIVINÆ VOLUNTATIS.

DISPUTATIO I.

DE VERO SENSU ILLIUS SENTENTIE PAULI: DEUS OPERATUR
OMNIA SECUNDUM CONSILIUM VOLUNTATIS SUÆ.

- SECT. I. *Quid significaverit Paulus, dicens Deum operari omnia secundum consilium voluntatis suæ?* 393
SECT. II. *Quæ fidei veritates, aut Theologicæ conclusiones ex prædicta sententia eliciantur?* 398

DISPUTATIO II.

DE MODIS NECESSARIÆ OPERATIONIS QUI LIBERTATI DEI NON
REPUGNANT.

- SECT. I. *An necessitas quoad specificationem in divina voluntate locum habeat?* 409
SECT. II. *An necessitas ex suppositione vel debito in divinam voluntatem cadat?* 412

OPUSCULUM V.

DE MERITIS MORTIFICATIS, ET PER PŒNITENTIAM REPARATIS.

DISPUTATIO I.

DE REDITU MERITORUM IN JUSTIFICATIONE PECCATORIS.

- SECT. I. *Utrum Paulus, ad Hebr. 6, de mortificatis operibus loquatur, eorumque reparationem persuadeat?* 437
SECT. II. *Quam certum sit merita mortificata per pœnitentiam reviviscere?* 446
SECT. III. *An merita mortificata ad pristinum statum revocentur, suumque effectum habeant ex justitia vel misericordia?* 450

DISPUTATIO II.

DE PERFECTA REPARATIONE MERITORUM, QUÆ IN JUSTIFICATIONE PECCATORIS FIT.

- SECT. I. *Utrum merita vivificata valeant ad proprium præmium essentielle?* 457
SECT. II. *Utrum omnia merita mortificata redeant quoad totum præmium essentielle?* 482
SECT. III. *Utrum tota gratia per peccatum amissa statim restituatur per pœnitentiam, seu remissionem peccati, ideoque semper homo ad majorem gratiam resurgat?* 489

OPUSCULUM VI.

DE JUSTITIA QUA DEUS REDDIT PRÆMIA MERITIS, ET PŒNAS PRO PECCATIS.

- SECT. I. *Sitne in Deo vera Justitia, per quam pro meritis præmia retribuatur?* 515
SECT. II. *Sitne in Deo propria et formalis justitia commutativa?* 527
SECT. III. *Sitne in Deo vera ac propria distributiva justitia?* 549
SECT. IV. *An sit in Deo justitia legalis, vel alia per quam meritis præmium retribuatur absque promissione?* 564
SECT. V. *Quidnam in Deo sit vindicativa justitia?* 569
SECT. VI. *Quomodo satisfaciendum sit difficultatibus in principio positis?* 577

OPUSCULUM PRIMUM.

DE CONCURSU

ET

EFFICACI AUXILIO DEI

AD ACTUS LIBERI ARBITRII NECESSARIO, LIBRI TRES.

PROŒMIUM, ARGUMENTUM OPERIS CONTINENS.

Plenum difficultatis opus semper extitit cum divino concursu et gratiæ motione nostram libertatem conciliare, in qua etiam controversia enodanda, veteres Patres diu multumque insudarunt, quippe, ut Augustinus dixit l. 2 de Peccat. merit. et remiss., c. 18: Ipsa ratio quæ de his rebus a talibus, quales nos sumus, iniri potest, quemlibet nostrum quærentem vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur, rursus ne sic liberum asseramus arbitrium, ut superba impietate ingrati Dei gratiæ judicemur. Catholicos etiam Doctores sanæ doctrinæ cupidos eadem quæstio hoc tempore non mediocriter vexavit, cum viderint præsertim hæreticos hujus ætatis, amplificandæ gratiæ nomine, et libertatem nostram auferre, et gratiam non relinquere; neque enim libertate cadente stare gratia potest; nam, ut egregie Bernardus, lib. de Grat. et lib., init.: Tolle liberum arbitrium, et non erit quod salvetur; tolle gratiam, non erit unde salvetur. Cum ergo magna sit hujus quæstionis difficultas, et in diversas partes opinionum varietate veritas ipsa pertrahatur, Augustini non solum doctrinam, quam semper veneror, sed scribendi etiam rationem, quod maxime cupio, hac una in re conatus sum æmulari. Ille enim, cum similem controversiam inter Ecclesiæ filios ac religiosos viros exortam esse comperisset, ut rebus obscuris lucem, dubiis certitudinem aliquam afferre posset, componendæ dissensionis studio inflammatus, animum appulit ad scribendum: Quoniam sunt quidam (inquit lib. de Grat. et lib. arbitr., init.) qui, si gratiam defendunt, ut negent homini liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere, mutua charitate curavi. Eadem me charitas quæ Augustinum, eadem sinceritas cogit ad scribendum; atque utinam e cælo lux animo insideret, ut et Augustini mentem interpretari, et ipsam veritatem nudam prorsus et sine fuce possem intueri, in cujus cognitionem vel ea de causa vehementius incumbo, quod scilicet avidissime exoptem dissidentes hac de re gravissimorum Doctorum opiniones, in concordiam, si qua possim arte, revocare; neque enim hæc vel contendendi studio scripsi, vel malevolentia instigante evulgavi. Quin potius, quod facere cupio frequentissime, numeri precor immortale, ut solus charitatis affectus in hoc elaborando opere et veritate indaganda mentem dirigat, rationemque illustret, et in re tam gravi et difficili, totique Ecclesiæ ad tuendam fidei since-

ritatem necessaria, nullo vel levitatis, vel pertinaciæ studio, aliove animi impetu, mentem nostram adduci patiatur; ac denique ut pure sincereque ad veritatem ipsam oculorum aciem intendere, ipsamque rem invenire ac demonstrare concedat.

Quamvis autem mihi propositum fuerit omnia breviter perstringere, tamen postea visum est satius eum modum adhibere, ut nec dicerem superflua, nec tacerem necessaria; sed ita essem longus, ut omnes sine fastidio legerent; ita essem brevis, ut nihil quod ad rei explicationem pertineret, prætermisum esse videretur. Idque eo diligentius faciam, quo magis est lubricus in hoc argumento ipse loquendi modus, adeo ut ex unius verbi ambiguitate errores intolerabiles sæpe gignantur. Et quoniam quod leve est in philosophia, pestilentissimarum hæresum fit interdum seminarium in Theologia, ne id quidem sine justa disputatione prætereundum est, sed quantum satis erit attingendum, ut et doctiores memoriam renovare, et minus periti de re plane instrui possint. Quare, quamvis hujus disputationis præcipuum caput sit efficax auxilium, tamen, quia hoc ipsum connexum implicatumque est cum generalibus principiis de primæ causæ concursu ac providentia, et quia de actibus liberis aliqua alia dogmata permista esse cernimus, commodum nobis visum est totum hoc opus tribus libris comprehendere, quorum primus sit universe de modo concurrenti Dei cum causa secunda libera; alter vero de his quæ pertinent ad actus ordinis naturalis, tam bonos quam malos; tertius deinde de his omnibus quæ ad gratiam spectant efficacem, et supernaturalem providentiam.

Disputandi autem modus is erit, qui proposito fini maxime consentaneus esse videbitur, et quo veritas ipsa magis elucescat. Imprimis igitur divinæ Scripturæ testimonia, Pontificum et Conciliorum definitiones, et dicta sanctorum Patrum diligenter expendemus. Quoniam vero doctrina hæc de gratia et libero arbitrio, sicut hoc tempore hæreticorum industria obscurari cœpta erat, ita divina providentia in Tridentina Synodo, clarius et illustrius quam antea fuerit, explicata est; sedulo curabimus ut, ab hæreticis tum re et sententia, tum verbis etiam et oratione discedentes, Concilii Tridentini mentem et verba, ac præcipue duo vel tria ejus decreta, quæ hujus materiæ sunt potissima fundamenta, diligentissime asséquamur et declaremus, totamque doctrinam hanc in eis innixam esse ostendamus. Non omitemus tamen quin in rebus singulis Scholasticorum Doctorum communem consensum fideliter proferamus et aperiamus, quoniam in hujusmodi controversiis merito sibi magnum auctoritatis pondus vindicavit. Ac denique earum rationum momenta accurate ponderabimus, quæ Theologorum sunt propriæ, id est, quæ in principiis fidei nituntur, eoque rem deducere conantur, ut quid in eis virtute contineatur, quidve ipsis repugnet, ostendant. Quia vero S. D. N. Clementi visum est nunc denuo nihil in hac causa definire, sed eam Theologorum liberæ disputationi committere, illa tantum adhibita moderatione quam et res ipsa et pietas Christiana postulabat, nimirum ut fidei sinceritas et charitas, ac religiosæ modestiæ integritas et puritas observetur, omni diligentia curabimus ut ab ejus mandatis, ne latum unguem discedamus. Quod si quid interdum erratum fuerit, ad ejus Pontificis summi sacros pedes obvoluti, ejus correctioni ac censuræ omnia subjicientes, quam modestissime precamur ut nostræ ignoscat imbecillitati, et si quid in progressu operis minus considerate dictum fuerit, non voluntati, sed humane tribuat infirmitati.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI.

DE NECESSARIA DEPENDENTIA QUAM LIBERUM ARBITRIUM HABET A DEO UT CAUSA PRIMA, EJUSQUE DETERMINATIONE VEL PRÆFINITIONE.

- CAP. I. Quod humani arbitrii libertas indifferentiam in operando requirat. prædeterminationis, tolli non agendi libertatem seu indifferentiam quoad specificationem.
- CAP. II. Excluduntur duo falsi modi explicandi indifferentiam libertatis. CAP. X. Physicam prædeterminationem, per aliquam rem voluntati inhærentem, cum usu libero quoad exercitium pugnare.
- CAP. III. Vera indifferentia libertatis, ejusque recepta definitio exponitur. CAP. XI. Solvuntur nonnullæ objectiones contra doctrinam præcedentium capitulum.
- CAP. IV. Omnem actionem voluntatis, tametsi liberam, immediate pendere a Deo ut prima causa, ut pendet omnis actio causæ secundæ. CAP. XII. Non minus impediri indifferentiam libertatis per physicam prædeterminationem ex causa extrinseca, quam ex inhærente præmovere.
- CAP. V. An præter concursum Dei immediatum in effectum et actionem causæ secundæ, sit necessarius alius influxus in ipsam causam; et referatur sententia affirmans. CAP. XIII. Tolli libertatem quoad exercitium per physicam prædeterminationem ex voluntate Dei extrinseca.
- CAP. VI. Causam primam nihil necessario influere in secundam, ex vi subordinationis essentialis causæ secundæ ad primam, quo illam ad agendum juvat. CAP. XIV. Quomodo concursus causæ primæ ad actus liberos humanæ voluntatis sine physica prædeterminatione consistat.
- CAP. VII. Causam secundam non indigere prævia determinatione causæ primæ ad actionem suam. CAP. XV. Solvuntur objectiones aliquot contra superiorem doctrinam.
- CAP. VIII. Voluntatem creatam ob libertatem suam non indigere physica et inhærente prædeterminatione ut operetur. CAP. XVI. Solvitur alia objectio, et declaratur an liberi actus possint a Deo prædefiniri.
- CAP. IX. Posita necessitate physicæ prædeterminationis, tolli non agendi libertatem seu indifferentiam quoad specificationem. CAP. XVII. Resolutio totius doctrinæ in superioribus traditæ per nonnullas propositiones.

